

NIEPRAWIE (143) av

W pisowni rozłącznej (99), w łącznej (44).

Oba e oraz a jasne.

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) i XVIII w. s.v. prawie.

1. Nie całkiem, niezupełnie, nie dosyć; trochę; minus Vulg; nonamn plane Mącz; ne(c) satis, non prorsus, parum Modrz [w tym: w bezpośrednim połączeniu z przymiotnikiem (26), z przysłówkiem (11), z imiesłowem przymiotnikowym (5)] (126) : á to małz rozumieć o oliwie kthora ielzczę bywa z Drzewa nieprawie wzrzałego *FalZioł* III 22c, I 49b, 67a, V 20a; Czoło zmarznięte [...] znamionuie chytrego, tajemne⁸⁰ mężoboyczę, wielkiego rozumu, ale nie prawie dobrej fortuny. *GlabGad* N4, I2v, M7, N4; *BierRozm* 14; *RejPs* 151; *RejRozpr* F2; *RejJóz* H7; *HistAl* C5; Ale to z przodku piłał/ poki yelłcze nye práwye był prawdy poznał. *KromRozm* I 14; *GliczKsiąż* F3v [2 r.], O4v; *RejWiz* 36v, 96v, 144, Cc3; *Leop* 2.Mach 15/39; IVdyth [...] Acz nie prawie przytało to było niewieście. Widząc bliſki vpadek miałteczką onego/ Szła do woylek y ſcięła Hetmána frogiego. *RejZwierz* 44; On acz był niepráwie ná nogi bełpiecznego zdrowia/ á wſzákze to brzemię ná fię wziął *BielKron* 306, 452v; *KochSat* A2; *KwiatKsiąż* I4v; rubellum vinum, Czerwonáwe wino/ to yelł nie práwie czerwone yákoby nápoły białe/ a nápoły czerwone. *Mącz* 359a, 62c, 171d; *LeovPrzep* E; *RejAp* 14, 35v, 36, 82, 83, 95; gdyż ięzyk náłz Polłki ielł nie práwie dołkonáły/ [...] iákim ięzykiem dworzánin nádłtháwiác łwego ma *GórnDworz* F4, Ff5, Ii8; Słuchayże czo tu mowi ten włzechmogący Pan/ ku wſzytkim wiernym łwoim/ á zwłálczá ku tym/ ktorzy mu nie práwie dúfáią; O nędzney á máley wiáry ludzie/ czemu fię lękacie? *RejPos* 51; A iżby nam dáł przykład/ iż nam zle chodźić w niedokończoney wierze/ gdiż Piotr nie práwie dowierzał/ iedno pytał/ Pánie ielłiſ ty ielł. Począł Piotr tonąc *RejPos* 245, 44v, 83, 114, 120v [2 r.], 227v (14); Nie práwie fię ten ielzczę cnotą łtroi/ Kto fię vrzędu by był dobrym boi. *RejZwierc* 222, 122v, 159v, 164v, 184, 195, 222; *KochMon* 26; Cálopalenie inłzy tłumácze paloną offiarą zową/ ále nie práwie y to krzeczy/ bo káżdá offiárá bywála palona. *BudBib* B4v; Pierwdzy (człęk) nie poznał iey [nauki poznania] dołkonále/ á ofłáteczny/ nie práwie iey dołcignął [et sic ultimus non investigavit eam]. *BudBib Eccli* 24/32[38]; *MycPrz* I C; Bo Słowieńłki przekład znać że nie práwie rychło przełozon/ To ielł/ áz na on czás gdy iuż w Greckich kłięgach nie máło fáłżu było *BudNT przedm* c5, *przedm* c5, c6v; Zacnie słynie *Herkules* dla ofobliwego męłtwá/ ále że fię od cudzych rzeczy niepráwie włtrzymawał/ włkarża fię on oracz/ ktoremu był woły wziął. *ModrzBaz* 57v, 25v, 58, 63, 79, 86v (8); *KochOdpr* D2v; *Oczko* A4v, 8v; Tegolł roku mieli Fránciłzkanowie kápitulę Generálłką [...] o ktorey dowiedziawłzy fię/ ácz ielzczę niepráwie zdrowy/ tám łzedł *SkarŻyw* 543; *KochJez* A2; *KlonŻal* E4; Po drugiéy łtronie niebo Káłsiope toczy. Nie práwie znáczna/ zwłálczá/ pod pełnią; bo oná Nie z wielu/ y nie z gęłtych gwiazd ielł włádzoná. *KochPhaen* 8, 11, 16; *KochSz* B2, B4v; *KochWz* 142; *KochPam* 80, 84; Vyżryłz tám y płeć chropáwą/ y zęby Nie práwie białe *KochPieś* 22; *KochWr* 21; Subabsurdus, Aliquantulum absurdus. Nie prawie grzecni. *Calep* 1014b, 497a; *KochAp* 7.

W przeciwstawieniu: »prawie ... niepráwie« (2): VRina prawie: albo nie prawie żolłtha: cienkiey wodnołci albo mierney. Znamionuie tercijanę febrę. *FalZioł* V 4v, V 5v.

W charakterystycznym połączeniu: jeszcze nieprawie (23).

a. W funkcji zaprzeczenia: *nie naprawdę, wcale nie* [w tym: w bezpośrednim połączeniu z przymiotnikiem (7), z przysłówkiem (4)] (30) : *GliczKsiąż* B2, C5 F3v; *RejZwierz* 111v; *Smiełszy* potym wiek náftál/ ktoremu dziękiuię/ Bo mną nie práwie gárdzi/ łam fię mu dziwuię. Bępiecznie wżędy chodzę nieboiác fię kazni/ Gdyż fię cífna y wielcy do moiey przyiázni. *Prot* B; ięli fię byli niektorzy mázác iákiemis máłciámi ścian y inych przypraw kościelnych/ krzyżyki po nich máluiać/ á świeczki v nich łtáwiáiać/ y ine dziwne wymyły/ á łnadź nie práwie Krześciáńłkie/ czyniać *RejPos* 348v, 288v [2 r.]; *HistLan* Fv; Nie práwie w dobrej tám poćciwość toni/ Kto zna iże krzyw á práwem fię broni. *RejZwierc* 225, 31; *KochOdpr* A3v; *KochFr* 75, 114, 130; Ale y Káłsiopá dżiówki niezofława: A nie práwie poczełnie ná dół łye podawa: Bo głowá tonie w morzu/ nogi ma ná goli *KochPhaen* 22; *KochWz* 142; *KochWr* 20, 26.

Wyrażenie: »nieprawie dobrze« (3): *RejZwierc* 52v; ktemu owo zániedbánié zamków potrzebnych/ że ich nie nápráwuiać/ á dáia fię im wálic/ nie práwie y to dobrze: bo czáfu potrzeby gdzie fię indżiey z zóną/ y z dziećmi ludzie vćieć máia? *KochWr* 36, 39.

α. W połączeniu z określeniem pejoratywnym tworzy jakby podwójną negację podkreślając dodatnie znaczenie [w tym: w bezpośrednim połączeniu z rzeczownikiem (3), z przysłówkiem (3), z przymiotnikiem (1)] (8) : *POtocki* choć fárbę ma/ ná twarzy ceglána/ [...] Lecż iż nie práwie prołtak/ poznałz po rozmowie. *RejZwierz* 85; *CI*by mieli z rodu być/ nie práwie dubiele/ Bowiem fię ich przodkowie/ pokuřzáli śmieie/ O káždy łtan bępiecznie/ á wżákoż pocźciwie *RejZwierz* 86v, 72, 86; wżákże niepráwie niesłufzna [*minus forte iniquam*] rzecz będzie niewinnego do czáfu/ pokiby fię o tem dowiedziano/ poimawłzy potrzymáć/ niźli winnego zrák vpuścić *ModrzBaz* 85.

Wyrażenie: »nieprawie źle« (3): *GliczKsiąż* P3; *Iełliby* cie theż w łtan Rycerłki álbo ten żołnierłki myłł wiodłá/ wierz mi y thámbyś fię nie práwie zle vdał. *RejZwierc* 26; *KochPieś* 14.

2. *Niezgodnie z prawem, sprawiedliwością, prawdą; niesłusznie, niesprawiedliwie, źle; non vere Mącz; inique Vulg (17)* : iże grekowie prawo vłozyli, aby ci ktorzy nie prawie czo czynia karani byli *BielŻyw* 23; W nienawifci miey pochlebniiki rownie iako fałęzniki boć oboi nie prawie myłłá. *BielŻyw* 43; *RejKup* m6v; *KromRozm II* 14v; I rzekłá Sarai do Abráma: Niepráwie czyniłz przeciwko mnie [*Inique agis contra me*; Mam krzywdę od ciebie *BibRadz*; niełpráwiedliwie *WujBib*] *Leop Gen* 16/5, *Ier* 9/5, *Bar* 2/12, *Dan* 3/29, *Ioel* 3/19; *RO*zumiem iźci fię to będzie nie práwie zdáło/ iź ty przypadki dworfkye ludzkie/ łá też do tych łtátecznych rzeczy przypifáne. *RejFig* Aa; *RejZwierz* 65v, 82; *BielKron* 26; *Hoc ibi fit ubi non Vere vivitur*, To fię tám przigadza kędy fię niepráwie s ludźmi obchodzą *Mącz* 500c, 148a; *RejPosRozpr* c2.

W przeciwstawieniu: »prawie ... nieprawie« (1): ktore [*kacerstwa*] ták około náuki á łłowá bożego/ yáko około łwyátóci a vżywánya ich myędy łobá łye nyezgadzáyá. Ktorzyłz práwye/ á ktorzy nye práwye? *KromRozm III* C2.

W charakterystycznych połączeniach: *nieprawie czynić* (5), *działać, myśleć, obchodzić się, postępować, skazać*.

Synonimy: 1. *niezupęłnie; 2. niedobrze, nienależnie, niepobożnie, niesłusznie, niesprawiedliwie, niewiernie, źle.*

Cf 2. BEZPRAWIE, NIEPRAWNIE, PRAWIE

